

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)
22 ianuarie st. v.
3 februarie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 4.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Iulia Mihalyi n. Man.

1813—1881.

In istoria ori-cărei națiuni, femeile totdeauna au avut un rol important; am pute chiar constată, că foarte multe acte de cea mai mare însemnătate, fapte care au ramas neperitabile, s'au produs prin inspirațiunea lor. Mamele, soțiile, ba și feciorele, toate au paginile lor ilustre in istoria civilizațiunii.

In deosebi mama este aceea, care are partea cea mai de frunte; ea creșce generațiunea tineră, in mâinile ei este depusă viitorul unei națiuni.

In mijlocul bucuriei generale ce a produs numirea Pr. SSale părintelui episcop din Lugos, dr. Victor Mihalyi de Apșa, in scaunul vacant de arhiepiscop și mitropolit al Blașului, avem de nou să constatăm acest adevăr; și constatându-l, suntem dator să aducem prinosul stimei noastre acelei femei, care ș-a implinit cu atâta demnitate misiunea de mamă română, care — afară de alți fii bravi — a dat națiunii pe Victor Mihalyi de Apșa, bărbatul doririlor in scaunul ce are să ocupe in curând.

Mama noului mitropolit din Blaș, Iulia Mihalyi de Apșa n.

Man de Șaieu, al cărei portret decorază pagina acesta, s'a născut la anul 1813 in comuna Sarasșeu, comitatul Maramureș. Tatăl ei a fost Vasile Man de Șaieu, proprietar in comuna aceea și in comuna Costeni in comitatul Solnocul-din-lăuntru; mama ei, Iléna Jurca de Vanceșei.

Vasile Man a ocupat in comitatul Maramureș diverse funcțiuni și anume dela 1805 și până la 1822 pe acela de vice-fișce; până la 1833 a fost jurat (pretor) in cercul Sighetului; apoi până la 1836 vicienotar II, iar până la 1845 prim vice-comite.

Dintre numeroșii prunci ce a avut, numai doue fete și un fiu au ajuns mari și anume: Susana, măritată după Ioan Jurca de Calinești, dela 1861 până la 1867 vice-comite I al Maramureșului; Iulia, măritată in anul 1833 după Gavril Mihalyi de Apșa, pe atuncea subpretor; și in urmă losif, care asemenea a ocupat multe funcțiuni in comitat, a fost și deputat, iar in cele din urmă a murit la 15 decembre 1876 ca comite suprem al Maramureșului.

Iulia, după cerințele timpului de atunci, a avut o creșcere mai mult casnică; își făcú studiile in școalele elementare și superioare pentru fete din Sighet; totodată primi creșcere românescă la casa părintescă sub

IULIA MIHALYI N. MAN.

conducerea mamei sale, care pe cât o introdusese în toate ramurile economiei de casă și ale lucrărilor femeșci, pe atâta i sedise în inimă adevărata pietate creștină și alipire sinceră către toate așezămintele și dătinile bisericești românești și o învățase a prețui tot ce era bun și frumos în societatea românească de pe atunci.

Măritată după Gavril Mihalyi de Apșa, ca soție iubitoare, ea împărți cu bărbatu-seu greutățile vieții publice. Acesta ales întâiu jurat, mai apoi vice-comite II, se avântă la locul de frunte între români, a căror influință prin acesta alegere devini hotărâtoare în comitat.

Gavril Mihalyi fu ales deputat în două rânduri și merse cu soția la Poșon, unde ea în societăți de frunte avu privilegiul a-și cultivă înaltele calități ce avea. Erumpând revoluțiunea, archiducele Ștefan, palatinul Ungariei, numi pe Gavril Mihalyi comisar regesc peste 9 comitate, cu scopul de a liniști spiritele și de a preveni turburările în ținuturi de ruteni și de români. Atunci soția sa, ajutată de consăngeni și de cunoscuți, îndeplini greua misiune d'a-l sprigini în stăruințele sale de moderare, față de greutatea mișcărilor și de pericolele timpurilor extraordinari.

Dar acesta femeie mai cu sémă atunci ș-a probat țaria sufletului, când, după sufocarea revoluțiunii din 1848-9, se vădu silită a îngriji ea singură de creșterea a 8 prunci minori, căci bărbatul ei dimpreună cu fratele ei Iosif fură trași în judecată marțială și condamnați la închisoare de stat în cetatea Muncaciului și la pierderea averilor lor. În aceste valuri ale furtunei izbitoră, ea alergă sub scutul bisericești; concredu clerului cauza, iar acesta îndreptă la tron o cerere pentru grațierea ambilor condamnați.

Intr'aceste Majestatea Sa făcu o călătorie prin Ungaria; la muntele Gutin un banderiu de 150 de călăreți români, sub conducerea lui Ion Jurca, întimpină pe monarcul și-l petrecu până 'n Sighet. Aci salele casei comitatului, unde descălecăse Maj. Sa, erau infrumusețate cu cele mai frumoșe covore, produse ale industriei de casă, de care dispuneau familiile românești și o nuntă românească avea să arate pe acel popor în aspectul seu serbătoresc.

Iulia Mihalyi usă de acesta ocașiune, ceru audiență și acolo grație pentru bărbatul și frate-seu. Cererea fu implinită și peste puține zile amândoi au fost eliberați, iar mai târziu ș-au redobândit și averile confiscate.

De aci încolo totă îngrijirea ei și a soțului seu se concentră în educațiunea copiilor. Resultatul a fost plin de succes, căci toți au devinit bărbați distinși; Petru e deputat la dietă, Ioan protoșec comitatens, Salvator colonel, iar Victor — episcop și 'n urmă mitropolit.

La 1861 familia se mută la Budapeșta, căci capul ei, Gavril Mihalyi, a fost numit consilier în consiliul r. ung. de Locotenentă; iar de acolo în 1869 a fost trimis ca judecător la Curia regescă.

La 3 septembrie 1875 murindu-i bărbatul, ea a petrecut anii văduviei în fapte de ale pietății creștinești, între fiii sei, mai mult la moșie în Sarasău, unde și adormi în Domnul la 16 iulie 1881.

În veci amintirea ei!

Dacă ar esistă o foarte frumoșă rochie de o mare splendoră, pe care nu ai pute să o pui decât mergend la ghilotină, tot s'ar găsi femei care ar îmbracă acea rochie.

Alphonse Karr.

Din trecut.

Pee salchim lângă ferestră
Cântă paserea maiestră,
Frunzele incet șoptesc.
Eu ascult și me gândesc.

Me gândesc la ce-a trecut,
Me gândesc la ce-am perdut
Și un dor nemărginit
Iar în peptu-mi s'a trezit.

Plâng și lacrimile mele
Cad incet, ferbinși și grele;
Cad incet, dar nencetat
Un izvor ne mai secat.

Luna plină strălucește,
Drumul mare-l arginteșce.
Drumul pe care te-ai dus,
Drumul lung către apus.

MATILDA PONI.

Bucuria cea din urmă.

(Urmare.)

VI.

Vorbă despre asta nu mai fu între părintele Andrei și Mihai.

Dimpotrivă, par că se feriau de așa ceva.

Se întâlneau la mėsă; duminicile și serbătorile Mihai se ducea la biserică fără să se îndemne la vr'o strană, și pe urmă sta de vorbă cu învățătoru; se plimbă pe câmp, prin alte sate și citia nu știu în ce cărți aduse dela țerg.

Părintele inse aprópe fălcnic se sfătuiă cu preotésa, că ce eră și ce eră de făcut?

Intr'o di întâlni pe părintele Gândilă și află dela sfinția-sa că Mihai fusese pe la dênșii de vr'o doue ori. Mare-i fu mirarea părintelui Andrei, dar apoi, îi veni gându ce-avusese așa ca o lumină trecătoare, în ziua când părintele Gândilă venise la el cu nepóta.

Pe urmă și părintele Gândilă îi cam dădu să înțelégă pe departe de incuscrire între ei...

Ce-or fi sfătuit împreună părintele Andrei cu preotésa, nu știu, — căci într'o bună dimineță iacă-i purceseră la Rumânești, la părintele Gândilă, părintele Andrei, preotésa și cu Mihai.

Și din ziua aceea, când părintele Gândilă cu ai lui la părintele Andrei; când părintele Andrei cu Mihai ori Mihai singur la părintele Gândilă.

Mihai eră tiner, neincercat în ale vietii, cu inima ca la optspredece ani.

Fără să prindă de veste, se îndrăgiă de Frusinița; fără să ia séma că eră la mijloc vr'o socotélă de-a părinților, se lăsă farmecului dragostei lui.

Și Frusiniței îi eră pe plac Mihai; dar tușa ei, preotésa părintelui Gândilă, îi mai șoptiă la ureche și sfaturi de femei pricepută.

Veđi d'aia, uite, diavolu de fată se prindea în hora dragostei cu știință și cu ținta să întórcă apoi dela gândurile lui pe Mihai.

În ziua de Schimbarea la față, părintele Andrei după ce eși dela biserică, se simți nu toema la indemână.

Până 'n sêră cădû bolnav, iar a doua zi pace să se pôtă seculă din pat.

Îl cuprinsese un fel de sfêrșelă cu dor de cap, și aci îl luă cu cald, aci cu frig. Cereea mereu apă de bêtut, că-l ardea în coș; apa nu-i plăcea, îi părea sarbêdă. De mâncat nici gând.

Primaru din sat trimise fuga un rumân călare, la tact, să vestescă pe doftoru plășei, care și veni până în sêră.

Preotêsa îi spuse că de inimă rea s'a imbolnăvit mai mult, și povesti doftorului ce eră între părintele și fiu-sau.

Doftoru, om tiner încă, cu ochi ageri și cu șciință bună de meseria lui, îi dădû ce-i dădû părintelui, ca să-i mai potolêscă focu; pricepû inse că sfêrșela veniă din bătrânețe lungă și că môrtea s'apropiă grăbită de supêrarea ce-l apêsă pe suflet de câtăva vreme.

Chemă inse pe Mihai de-o parte!

— Dragu meu, îi grăi, dumitale singur nu pot s'ascund starea bătrânului. E pe ducă. Bătrânețea pe de-o parte, nu șciu ce măhnire apoi, care-l sapă de-o vreme îi apropie sfêrșitul. Iar decă ai să-i faci o bucurie, fă-i-o, căci o să fie cea din urmă.

Pe Mihai îl podidiă plânsul și tot sângele par că i se trase dela inimă.

— Fii cu tărie, dragu meu, îi grăi doftoru, că pentru doi cată s'o aibi: pentru dumneata, și pentru mama dtale, care e tot așă de bătrână ca și părintele. Dumneată ești băiat cu minte și cu inimă, și ar trebui să te gândești la un lucru: Sînt pierderi care nu se pot pune la loc; dar când e cugetul că ai pulut fi pricină acelei pierderi, atunci chip de mângăiere nu va fi nici odată. Gândește și fă; vreme tot mai este. Bătrânu o să se stingă incteu cu incteu. Nici bucurie și nici măhnire mai mare nu-l pot întorcee din calea cătră vecie, dar bucuria o să-l adormă cel puțin cu risu pe gură... Gândește-te, fêtu meu, gândește-te.

Doftoru îl lăsă pe Mihai pradă unor gânduri care se năpustiau asupra-i, multe și apêsătore, ca un stol de paseri hrăpace asupra unui trup fără suflare.

Și fără suflare eră par că, așă cum sta nemișcat; totă simțirea lui de vieță se strinsese în adâncu lui și îl copleșă ca subt o povară grea.

Mult stătû el ca de pe lume în vâlmășagul gândurilor, până ce traiul mai prinse să se lumineze și un singur gând să se arate limpede și stăruitor:

Părintele Andrei, tatăl lui, sta să móră și el eră pricina, el fecioru, dragostea unei vieți întregi și toiag al bătrâneților părintelui...

Și ce fel de dragoste îi fusese și ce toiag de sprigin!

Așă de tare grăise el dar cu neascultarea, așă de mult îl iubiseră dar doru și nădejile lui, că nu fusese în stare să vedă câtă amărâciune, ce rană care omôră, făcea bătrânului!

Avea drept inse bătrânul să cêră dela dênso jertfa unor visuri scumpe?

Lasă! ce să se mai gândească de avea, ori nu avea; destul că statornicia gândurilor lui și credințele lui făcuseră reu mare bătrânului care-i eră tată!

Și ore să fi fost dor curat, doru lui? În speranța lui de luptă pe tărâmu social, nu intră vr'o ambițiune deșertă? Nu eră cumva doru d'a strălucii și d'a-și face un nume?... Eră într'adevăr o chemare sêu numai o închipuire a minții sale care se aprinsese lesne în fața frumuseței unei asemenea lupte?

Ore și într'un cerc mai strîns, decă omu își face datoriile cum se cade și este pentru ai sei pildă de bine, nu e tot acelaș lucru?

Haide să remaie în satu lui! — Să-i vedă părintele Andrei hotărîrea ca să închidă ochii mulțămît și binecuvîntându-și fecioru?

Nu eră adevêrata lui datorie?

Și i se nălucei atunci bătrânu, culcat pe pat, între perne, cu barba lui albă și mândră, cu pèru lui picându-i în valuri de o parte și de alta; iar chipu lui îngălbenit de chinul ascuns, curat și senin în acest privaz de ninsore a vêrstei.

Și par că în ochii lui, aprôpe stinși se făcû lumină mare; eră bucuria sufletului că fiul-sau îl ascultase și că lăsă un urmaș, în care avea să trăescă credința și faptele lui bune.

Atunci lacrimi calde începură cu imbelșug a-i curge din ochi, și un dor aprig îl arse la inimă să a-lerge mai repede să spuie părintelui Andrei vestea cea dătătore de bucurie.

Iar pe când sta în picioare gata de fugă, altă năluire i se făcû.

Colo subt vișinul încăreat de frunze par că se iviă o făptură cunoscută ochilor și dragă inimei.

Frusinița ședea rădêmată și câtă la dênso lung și neclintit...

Cu fiori fierbinți îl cuprinsese, își șterse repede ochii și alergă sub vișin.

— Cum? erai aicea, Frusinițo?

— De când me tot uitam la dumneata, Mihai, dar îmi eră frică să me apropiu ca să nu-ți speriu gândurile.

— Ați venit de mult?

— Acuma pe sêră cădurăm.

— În adevêr că amurgîă. Multă vreme dar se tot bătuse el cu gândurile.

Iar după ce vorbiră, stătură stioși, pentru că ochii li se întelniseră învâpăiați d'un foc ascuns.

— Acuma n'o să mai pleci, până nu s'o îndreptă părintele? — glăsui Frusinița

Începuse a-i acoperi sêra sub frunzișul vișinului.

— Nu, n'o să mai plec d'acuma, respunse Mihai cătând cu drag la dênso.

Frusinița înțelese ce mângăios eră glasu lui Mihaiu dar căutătura nu i-o putû deosebi.

— O să remai cu noi? Da cu noi, Frusinițo, — grăi Mihai și-i apucă mânilor cu mânilor lui care tremurau de-o pornire fierbinte ce-i dogoriă peptu și graiu.

— Hai să vedem ce face părintele, dîse Frusinița, cu glas inecat.

Părintele Andrei simțîă că i se apropie. Și câtă în ochii preotesei cu milă și cu durere, — și câtă în ochii feciorului seu c'o licărire de nădejde.

Dar ochii feciului seu se întorceau sêu se coborau după ce întelniau pe ai lui, — și nici un semn vestitor de schimbare.

Atunci părintele inecă un oftat greu și așintîă ochii la icôna Maicei Domnului care-și ținea pruncu în brațe.

De altfel, Mihai da puțin p'ân casă; nu șciu pe unde se tot ghemuîă, pe unde umblă

Părintele remănea des singurel și atunci par că auđiă șoptituri infundate în tindă p'afară...

Părintele Gândilă nu se mai ducea, se vede, că de doue, trei ori pe ți se arată lângă el.

(Finea va urmă.)

RADULEȘCU-NIGER.

Ângerul și copilul.

(Reboul.)

Un ânger mândru la făptură,
Plecat pe-un lăgân, zîmbitor,
Își contemplă a lui figură
Ca 'n undele unui isvor.

»Frumos copil, oh, vin cu mine,
Dicea privindu-l fermecat:
Pământul e nedemn de tine,
De vreme ce mi-ai semenat.

»In lume sufletul nu are
De mulțumiri un cîas deplin:
Sub fericire e 'ntristare,
Sub voluptate e suspin.

»O viață cât de strălucită
Aceleași rele va urzi
Și toți au grije de ursită
Nesiguri pe a doua ți.

»Și ce? Durerea va cuprinde
Un chip așa de ângeresc
Și plînsu-o ceta va intinde
Pe ochii tei de-azur ceresc.

»Nu, nu, de drum te pregătește,
Cu mine 'n cer voi să te iau ...
Dumnezeirea te scutește
De zilele ce te-asteptau.

»Părinții tei să nu-și cernescă
Nici inima și nici vestmînt
Și nimenea să nu jelască
Pe crucea de pe-al teu mormînt.

»Cea mai frumoasă ți din viață
Pentr'un copil nevinovat
Pe când obrazul seu inghiață
Sub mórtea ce l'a sărutat.

Și ângerul, dintru lumină
A ție, și 'n ceruri s'a suit,
Iar bieta mamă se inchină
Pe copilașul ce-a murit.

ALESANDRU MACEDONSKI.

Cugetări.

Educația copiilor este o meserie în care trebuie să știi, să perdi timp ca să câștigi ceva.

*

Nu este în lume esces mai frumos, decât acela al recunoștinței.

*

Ca să ajungi meșter în ori-ce profesiune, trebuie concursul naturii, al studiului și al exercițiului.

*

Calomnii sunt ca fiarele sălbatice; te temi de dînșii, chiar când glumește.

*

Nimic nu e absolut; totul e relativ.

Copilul nimănui.

Dramă în patru acte de *Alfred Touroude*.

(Urmare.)

Scena IX.

Armand, Feana.

Feanna. A! iată-me ... Veți bine dle ... că am venit ...

Armand. Incet ...

Feanna. Am venit, — dar sînt foarte liniștită! Negreșit că nu vei pute să-mi arăți nimic!

Armand. Nu vorbi așa de tare ... el e colo!

Feanna. Acolo?... O! Dómnne!... și singur?...
Armand. Nu!

Feanna. Ah! dar cu cine-i?

Armand. Așteptă! (*Merge incet către fund și privește.*)

Feanna. Ce are să-mi arăte el? Mai bine să plec ... Da ...

Armand. Apropie-te ...

Feanna. În sfârșit ...

Armand (ridicând storul.) Privește!

Feanna (pitulându-se.) O Dómnne! (*Da înderăt.*)

Armand. Nu strigă!

Feanna. Nu, nu voi dice nimic ... ț-o făgăduesc. Lasă-me să ved încă o clipă ...

Armand. Iată cum el te iubește! (*Lasă storul.*)

Feanna. O Dómnne! Dómnne!

Armand (ducînd-o la stînga.) Ești convinsă acum?

Feanna (cu obrazul ascuns.) Taci te rog; ai milă de mine! nu me ucide! ...

Armand (cu jumătate voce, aplecat spre ea) Iată totă țaria jurămintelor sale! Totul ce ț-a spus el eră minciună! Dar eu, spune, mințit-am? — Dta, în ochii lui, nu mai ești decăt o jucărie bună de svêrlit; veți cum se rêsplătesc astfel de amoruri, onórea ți s'a răpit, — ai în brațe un prunc ce va trebui să-l hrănești, ești acoperită de desprețul tuturor, tóte ușile-ți sînt închise — cu esceptia ușilor josnice; nu mai există pentru dta nici un viitor! — Privește-l ... el acolo ... ride ... și totuș el șcie cătă suferință și rușine îți pregătește tradarea sa! Dta nu mai trăești în lume pentru densus! Dta nu mai ai ce să dai pradă caprițielor sale! Ț-am mai spus-o încă: fiii de familie, ca densus nu pot ține sémă de sêrmane fete ca dta! voi sînteți făcute pentru a slugi la plăcerile lor; și v'ați implinit misiunea vóstră, dându-le beția unei singure zile! — Ei sînt bogați ... Li s'au infiltrat în creeri idea că bogăția este totul, și póte plăti totul! asta e ca ș-o otravă ce li s'ar fi pus în bine ... Intregul lor suflet nu mai e decăt o plagă de egoismuri, de pasiuni, și de trufii! Nu trebuie să aștepți nimic dela astfel de ómeni, nimic; ei n'au nici memorie, nici inimă!

Feanna. O! de-aș fi știut ...

Armand. Când cineva e curat la suflet, nu-ș póte inchipui că există în lume și mișei! Într'o ți, mâni póte vei primi o scrisóre de adio, cu câteva bilete de bancă pentru ca copilul dtale să nu móră de fóme! Acésta-i tótă paternitatea celor lași! — Eu nu vorbesc de dta; durerile și rușinea dtale vor fi fără de margini; dta nu ești de un caracter să te lași a cãdê fără să te lupți; cu tóte aceste tot va trebui să cați. Lucrul mánilor dtale nu va ajunge pentru indestularea a doue vieți; va trebui să pici și să simți sufletu-ți indignat proster-

Vântul negalant.

nându-se sub povora necesității! Va trebui, pentru dta, pentru copilul dtale! După totă rușinea ce vei simți, nu te vei bucura cel puțin ca să ai un fiu suridător! O! știu prea bine asta, eu! — Eu sunt fiul unei femei părăsite, ca și dta; nu cunosc nici astăzi numele celui ce mi-o fost tată! Cunosc toate aceste amărăciuni! — Ei bine! di un cuvânt, numai unul singur, și vei fi scăpată, nu vor mai fi dureri pentru dta, lacrimi pentru copilul dtale! Știi bine că sunt gata a te salva eu ori ce preț, eu, care te iubesc ca un nebun!

Jeanna (ridicând capul.) Este adevărat; dta me iubești... da, dta...

Armand. Te ador! Și de ôrece trebuie un nume copilului dtale, un sprigin dtale, — iată-me-s gata a-ți oferi toate aceste. Îți ofer să te scap pe dta de rușine, pe copilul dtale de despreț. Nu mai poți aștepta nimic, nu mai poți primi nimic dela acest besmetic ce umblă colo la brațul alteia, șoptindu-i tot acelea cuvinte ce ți le-a șoptit ađi pôte și dtale; dîcîndu-i și ei un: te iubesc tot atât de călduros, de profund, pe cât eră și cel ce l'a đis astăzi când te-ai despărțit de el.

Jeanna (privind mai întei pe Armand mașinal, apoi ochii i se inflacăreză și începe a-și schimbă pozițiunea; speranța vine în ochii ei.) Ești bine sigur că el e un besmetic?

Armand. Dar nu-l veđi?

Jeanna. Da! îl ved... dar el nu-i vinovat! Dta me înșeli! Prin manevrele dtale el a ajuns în acest punct. L'ai împins, l'ai inebunit nu mai știu ce!... Dar ved bine că dta imi întinđi o capcană. O simt! Alții comit mișeliile ce mi le spui. Robert nu pôte făptui o asemenea mișelie. Ț-o jur că minți!

Armand. Eu?... Ah! miserabilă încredere a inimei!

Jeanna. Da, minți! Nu căută a te mai apêra! (După o tăcere, Armand înmărmurit privește pe Jeanna sbuciumată: Jeanna sub privirea lui se îngrozește și strigă de-odată.) Robert! Robert! Robert!

Armand. O taci! taci!...

Jeanna. Vino la mine, Robert! vino!

Scena X.

Aciași, Robert, Maximilian jucători, grupați cu curiositate la ușile din fund.)

Robert (intrând brusc) Cine me chiamă? Jeanna.

Jeanna (aruncându-se asupra-i.) Ah!

Armand (reluându-și firea, calm, incet) Ei bine! fie!

Robert. Jeanna? tu aici? Dar cum? pentru ce? de ce tremuri? vorbește. A! pôte că o nenorocire... fi... fiul meu?... (Mirarea amicilor.)

Jeanna. Nu, o nu!

Robert. Ah! respir! Ei bine, ce a atunci?

Jeanna. Iértă-me... Mi s'a spus că te voi găsi aici la brațul unei femei, și gelosia m'a condus aici! Te-am vedut colo, mi-am perdut mințile, ș-am cređut tot ce mi s'a đis!

Maximilian. O! ai puté tu crede ca unul...

Robert. Atunci e omul acesta!...

Jeanna (punându-se înaintea lui Robert.) Robert!

Armand. Eu sunt, da! Ș-apoi?

Robert (ținînd pe Jeanna la sinu-i.) Dta?... dta ai insultat pe-acéstă femeie; ea a îndurat rușinea urmărilor tale... Vei plăti — dar asta ofensă cu sângele teu!

Armand. A!... o aperi pe ea? Și cu ce drept, aș vré s'o știu?!

Robert. O apêr, pentru că de-acum înainte ea e femeia mea și pentru c'o iubesc! Da, o iubesc! Eram un nemernic și-un mișel când imi ascundeam amorul meu! dar o iubesc și acum șcii pentru ce o apêr!?

Armand (liniștit.) Eu știu că întreținutele sunt libere, și că e permis ori cărui om să spere într'un succes deja obținut. (*Jeanna rușinată trece din dervetului Robert.*)

Robert. A! vra să dîcă ții mult ca acesta să fie un duel de mórte? Ei bine, fie, mi-ai bănuít singura greșelă din viața mea: am luat-o curată, — fără să-i dau numele meu, și tu ne-ai făcut pe mine și pe ea să ne înroșim înaintea lumii întregi...

Jeanna. Robert!

Robert. Lasă-me Jeanno!

Jeanna. Nu, nu!

Robert (indepartând-o.) Aide, lasă-me, o voi! Ea a făcut prea bine că nu s'a încređut în minciunile tale, căci pedépsa i-ar fi fost prea grea de-ar fi trecut din brațele mele în cele ale unui om ca tine parasit al unei lumi desfrânate, cavalier de industrie, copil al nimênui, bastard!

Armand (aruncându-se) Pe sfântul Dđeu! (*Se stăpânește de-odată. — O tăcere*)

Robert. Va fi dar de-acum, o luptă pe mórte?

Armand (posomorit și liniștit.) Ai auđit, dnă, ce cuvinte mi-a đis amantul dtale? — Poți dar să-ți poruncești haine de doliu pentru copilul dtale; el de asemenea e bastard, — un copil al nimênui!

Robert și Jeanna (incremenți.) Ah!

Armand (inturnându-se spre Robert) Mâni îți voi așteptă mărturii dtale, domnule!

(Cortina.)

ACTUL III.

Un mic salon la Duversy.

Scena I.

Robert, pe canapee lândă dna Duversy.

Robert. Ascultă-me mamă, să vorbim curat, ochi în ochi; așa, da! Sunt eu séu ba, un fiu iubitor, respectuos, și mama mea a avut vr'odată să-mi bănuiescă ceva?

Dna Duversy (sărutându-l.) Cine, eu? Eu n'am decât să-ți mulțumesc; tu m'ai iubit așa de mult, fiul meu, încât toate datoriile, toate durerile, mi-au părut ușore și suportabile. Tu nu șcii încă, — dar într'o đii vei șcii, cum un copil iubit ne ajută să trăim în pace.

Robert. Ei bine, mamă, decă tu cunoști iubirea și respectul meu, trebuie să cunoști și convingerea mea. Gândește-te dar, că ție și numai ție îți fac elogiul celei ce iubesc; ție-ți vorbesc de amor și castitate; ție îndrănesc a dîce: Iată mama fiului meu, tu poți s'o numești fiica ta!

Dna Duversy. Eu nu pricep încă multe lucruri ce se petrec în lume, — dar ca să fie astfel respectată de tine, trebuie ca acea femeie să fie într'adevăr vrednică de respect. Ah!... totuș eu aveam alte visuri pentru tine. (*Se ridică și trece.*)

Robert (urmând-o) Visuri de mamă orgoliósă! Dar trebuie să ț-o spun, din fundul inimei mele: datoria mea e de a luă de soție pe iubita mea și de a legitimă pe copilul meu.

Dna Duversy. Și ce vrei tu să fac eu?

Robert. Puțin mamă. Nu eră decât să fii pe lângă

mine, când va veni tatăl meu pe care l'am chemat aici, — să me susții cu privirea ta, și să me înveți cum trebuie să fiu liniștit. — Și tatălui meu, trebuie să-i spun totul, fără nici o întârziere! Nu te înspăimântă!...

Dna Duversy. Fii liniștit Robert... aud viind pe tată-l teu... i-ți sêma.

Robert. O! nu voi uită nici odată... dar iată-l Curaj!

Scena II.

Aceiași, Duversy.

Duversy (dând mâna fiului seu.) Ai să-mi vorbești ceva, Robert? — A! și mama ta!

Robert. Pe mama am rugat-o tot eu să vie aici, — căci va fi vorba... de viitorul, — de fericirea mea...

Duversy. Și ea aprobă dar aceste proiecte ale tale, pe cari eu încă nu le cunosc?

Dna Duversy. Eu doresc numai ca fericirea lui să nu fie atinsă intru nimic.

Duversy (cam înțepător, punându-se între ei.) E copilul dtale alintat; ai avut totdeauna obiceiul de a-i implini cu sfințenie toate dorințele lui! — Dealtmintrelea să vedem cum a știut el să te convingă. De ce e vorba?

Robert. Tată, aș voi să me însor.

Duversy (mirat) Dar ești încă prea tiner pentru un lucru așa de grav... n'ai încă de loc experiența vieții, — căsătoria nu e lucru prea ușor.

Robert. E greșită ideea tată, de a crede că experiența este numai fructul vârstei; ea e mai degrabă fructul gândirilor, a cugetărilor intime... și astfel se esplică pentru ce multe capete tinere s'nt cu mult mai raționabile decât capetele albe... Ceea ce se numește viața băețescă, mi se pare o viață reu întrebuintată, complect lipsită de afecțiuni adevărate și sănătoase. Deci veți bine că eu nu pot suportă o viață ce o desprețuesc.

Duversy (cam ironic ridicându-se.) Te bucuri de o înțelepciune foarte rară, și-ți place să vorbești cât se poate de scurt! Te felicitez! — Nu mai am dar nimic de ăis decât iei lucrurile pe tonul acesta. Negreșit, că și mama dtale, care nu me indoiesc că ț-a inspirat cea mai mare parte din aceste sentimente, se va unii cu mine pentru a-ți căută să-ți îndeplinim cât mai curând niște dorinți așa de raționabile.

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN.

Să-mi desfac firul durerei.

Să-mi desfac firul durerei
De pe ghemul vieții mele,
Aș puté urzi cu dânsul
Pânză lungă pân' la stele!

Inse firul fericirei
De-aș voi ca să-l desfac,
Tot din capete-i sêrmanul...
Ce-aș puté cu el să fac?...

VERONIA MICLE-GRUBER.

Pintea vitézul.

De ION POP RETEGANUL.

II.

Să vedem acum ce se șcie în Bucovina despre Pintea, apoi în Moldova și în urmă să ne ducem la isvórele istoriei.

Valea lui Pintea.

(Legendă scrisă de S. Fl. Marian.)

În vremile trecute, când munții din ținutul Dornei erau mai păduratici și mai puțin locuiți de ómeni ca în timpul de față, s'a ivit într'ênșii o bandă de hoți, cari făceau o mulțime de prădăciuni prin satele și țărgurile de prin impregiurime.

Intr'o ăi mergând vr'o câțiva dintre acești hoți la prădat și trecând la întórcerea lor pe lângă satul Cârli-baba, deteră de-o copilă de hușan, și fiind că copila aceea eră foarte frumoasă și numai singură acasă, o lu-ară cu dênșii și-o duseră pe muntele Ascuțitele, unde le eră locul de petrecere și o deteră pe mâna căpitanului lor.

Acolo apoi, de voe de nevoe, petrecu copila cea de hușan cu căpitanul și cu ceialalți hoți mai mulți ani. Ba! în urmă avu și un băiat, căruia i-a pus numele Pintea séu, după cum spun unii, Pântea.

Dela o vreme, nu șciu ce și cum s'a întâmplat, destul atâta că hoții părăsiră munții din ținutul Dornei și se duseră în altă parte.

Hușanca inse nu se duse cu dênșii, ci ea și cu fiul seu Pintea remase la niște ciobani, a căror stână se află nu departe de locul unde petrecuse hoții.

După ce crescú Pintea mai mărișor, după ce a început și el a face câte o trebușórá, maica sa îl lăsă pe mâna ciobanilor și se duse și ea pe urma hoților, ce-o părăsise, și cum s'a dus, dusă a fost, mai mult nu s'a întors.

Ciobanii, rămâind Pintea la dênșii și fiind acesta încă mic și slăbănog, prinse a-l batjocóri, a-l bate și a-l purtá în toate părțile, și bietul Pintea trebuia să-i asculte și să le rebde toate, căci nu avea cui să se plângă.

Așa trecú ađi, așa trecú mâni, așa trecură mai mulți ani după olaltă, și ciobanii ceea ce voiau, aceea făceau cu Pintea.

Odată inse, după mai mulți ani de necas și suferință, aflându-se Pintea cu oile pe muntele Lucaciu, iată că se iveșce pe neașteptate un nor negru ca cărbunele, din care începú a fulgerá și a tuná de clocotiau munții.

Și pe când nourul acela eră mai grozav, mai înflorător și mai înspăimântător... pe când ți se părea că acuș acuș o să se rumpă și o să inece toți munții de prin pregiur, iată că se iveșce și Sânt-Ilie într'o căruță de foc trasă de patru cai albi ca spuma laptelui și ca un prâsnel se invérteșce în colo și în cóce prin valurile nourului trâsnind mereu într'o stâncă de pe vârful Lucaciului, unde fugise și se ascunse Dracul, duce-s'ar pe pustii necurat să se ducă și-ar mâné acolo unde a însérat, iar la noi în casă cruce de aur.

Și trăsnetele Sântului Ilie erau așa de puternice și grósnice, că o parte din stâncă, în care a trâsnit el, s'a rupt într'o mulțime de bucăți, și bucățile acelea sâriră pe vârful altui munte, precum și prin toate văgăunile din apropierea Lucaciului, unde au remas și se pot vedé și în ăiua de astăđi. Și fiind că bucățile ace-

lea când a trăsniit Sânt-Ilie într'ensele, se făcură roșii ca para focului de ferbințela cea mare și tot așa au remas ele și până în ziua de astăzi s'au numit și se numesc și acuma Pietrile-roși.

Dar ori de câte ori a trăsniit Sânt-Ilie, și ori cât de tare trăsniia el, totuș nu putu să nimerescă pe Dracul, bată-l trăsniitul să-l bată cornurat.

Dracul la rândul seu, vădend că Sânt-Ilie nu pote nimică să-i facă, își bătea joc de densusul, făcend câte și mai câte tricozenii și hohotind de se cutremură stâncile.

Dar . . . las' că și-i dat și el peste om!

Pintea, care de cum a început a plouă, se tupilase lângă trupina unui brad mare și rămuros de sub pôlele Lucaciului, sta ca incremenit și privia plin de uimire în sus când la Sânt-Ilie, care se invertiă în tôte părțile cu căruța sa și slobođia fulger după fulger și trăsniit după trăsniit, când la Dracul, care-ș scotea capul de după stâncă și se strimbă în tot chipul la Sânt-Ilie. Vădend inse dela o vreme că dracul tot drac remâne, și că prea mult își bate joc de Sânt-Ilie, se făeu roș ca racul de mânie, intinse durdulița, care o purtă totdeauna cu sine, și slobođind cucoșul, nimeri pe Drac drept în crieri; și cum îl pãli, Dracul, fără să facă măcar cărc, se returnă de-a dura printre sfărmăturile stâncelor făcend-se fărîmi.

Sânt-Ilie, vădend această faptă a lui Pintea, pe loc se scobori la densusul călare pe un cal alb ca zăpada și-l întrebă: ce poftesc, pentru că a omorit pe Dracul . . . să cêră ori ce doreșce și el i-a implini dorința.

Pintea ceru doue lucruri: înteu o tãrie așa de mare, ca nime să nu-l pôtă învinge nici vătêmă în luptă dreptă, și al doilea ca nici un glonț, fie acela din ori și ce pușcă ar fi, să nu-l pôtă prinde.

— Nu-ți trebuie viețã îndelungată? — îl întrebă Sânt-Ilie a doua oră, — nu-ți trebuie iertarea păcatelor după mörte? . . . Nu-ți mai trebuie alta nimică, fără numai atãta cât ai cerut? . . . Cere ori ce vrei, și eu ți-oi da, căci mare bine mi-ai făcut tu acuma! . . .

— Dêcã voești, eu nu me pun de pricină — respunse Pintea — poți să-mi dai ori și ce vrei și cugeți că-mi va fi spre bine, inse eu de-o-cam datã aș dori să-mi dai celea ce le-am cerut.

Sânt-Ilie îi implini dorința, se aruncă apoi în carul seu cel de foc, porni caii spre cer, și într'o clipelã se făcu nevăđut ca și când nici n'ar mai fi fost. Și după ce Sânt-Ilie se făcu nevăđut, indatã se rësbună și se făcu așa de senin și frumos, de ți se pãrea că n'a fost prin părțile acelea nici un nour de când e lumea.

Pintea, după ce Sânt-Ilie i-a dat puterea doritã, își luã oile, cari până atuncea stătuse și ele ghemuite sub niște brăđani tufoși, se duse cu dënsele într'o poiană din apropiere și acolo le păscu până ce a inoptat.

Resãrise de mult Stêua ciobanului și lui Pintea încã tot nu-i trecea prin minte ca să se întorcã cu oile la stânã. El erã așa de cufundat în gândurile sale asupra celor ce le-a vëđut și s'au întemplat în ziua aceea, că nu auđiã, de fel pe baci, care, vădend că a trecut acuma de mult vremea mulsului de sêrã, începũ a buciãmã și a-i da de șcire ca să se întorcã cu oile la stânã.

Hãt, hãt într'un târđiu, după ce a inoptat acuma cum se cade, se deșteptã el din gândurile sale și abiã atuncea se porni cu oile spre stânã.

Baciul și ciobanii, cum îl vëđurã că vine așa de târđiu, nu se puturã stãpãni de-a nu se încãerã de densusul și a-l batjocori care de care mai tare. Ba! unii

dintre dënșii, mai iute de fire și mai hãrtãgoși, voirã chiar să-l și batã.

Dar insedar! . . . trecuse acuma vremea aceea, când cine ce voiã, aceea făcea cu densusul . . . Pintea tãcu cât tãcu, dar mai pe urmã, vëđend că ciobanii nu-ș mai iau gura de pe densusul, ba încã vreu chiar să-l și batã, pentru că a vinit cu oile ceva mai târđiu, de cum venia de altã datã, îi trecũ tótã rãbdarea și, voind a-ș cercã puterea ce i-a dat-o Sânt-Ilie, când mi ți-l apucã pe unul . . . degetul cel mic i-a fost de-ajuns ca să-l arunce cât colo, dãndu-i o trãntã, șcii cole, s'o pominescã cât a fi și-a trãi.

Ciobanii, când vëđurã una ca acêsta, steterã ca inlemniti locului și nu se putea destul mirã: cum și de când s'a făcut Pintea așa de tare, că până și pe cel mai sdravãn cioban ți-l aruncã cine șcie unde, pe când cu vr'o câteva ciasuri mai nainte nici pe strungar nu erã în stare să-l invingã.

Nu șcieau ei ciobanii de unde a cãpëtat el acêstã putere, dar nici el nu le spusese nimică . . . Batjocuritu-l'au și bătutu-l'au ei cât le-a plăcut până ce a fost el mic, dar las că i-a vinit și lui acuma apă la mörã.

Ciobanii, vëđend că nu e lucru de șagã, isi cãlcarã pe inimã, începurã a se pune cu buna pe lângã densusul și se purtã mai dehai decãt nu șciu cu cine, temenduse ca nu cumva Pintea mãniindu-se și mai tare, să-i apuce pe toți la trei parale și să umple tôte poticele cu dënșii.

Din sêra aceea se schimbarã trebile cu totul . . . Pintea erã acuma cel mai mare și mai tare, măcar că el erã cel mai međiu între dënșii . . . Ce porunciã el, aceea trebuia să facã fiecare, că de nu, a lui erã dracul! . . . Ce cãpëtã, cu nime nu putea să împãrtescã! . . . Și ciobanii erau crițã de harnici, și ferit-a Dumneđeu să-l fi atins cândva măcar c'un singur cuvințel.

Dar Pintea, cu tôte că acuma îi mergea așa de bine, cum nu i-a mers nici odatã în tótã viețã sa, vëđend dela o vreme că nime în lume nu pote să se mësure în tãrie cu densusul, lãsã într'o bunã diminêțã pe ciobani cu stânã, cu oi și cu tôte ale lor în șcirea Domnului și începũ o viețã nouã.

Bine a đis cine a đis, că surcica nu sare departe de trunchiu. Și acêsta-i chiar așa . . . Tatãl lui Pintea, după cum șcim, a fost hoț. Hoț a voit și el să fie, și s'a făcut.

De sub muntele Lucaciu, unde a impușcat Pintea pe Diavolul, remãnẽ-ar acolo unde l'a impușcat, isvoveșce o apă limpede ca lacrima, care curge prin valea ce se aflã între munții Piciorul-Ascuțit, Piciorul-lat și Șerba, precum și prin mijlocul unei poieni ce se aflã între munții Strunior, Ascuțitele, Caliman și Mãgura. Deci valea, prin care trece apa ce isvoveșce de sub muntele Lucaciu, și-a ales-o Pintea de petrecere, după ce a pãrãsit el pe ciobani. Și ori unde se ducea el, și ori pe unde umblã, tot în acêstã vale trãgea, căci aici i-a fost locuința până ce-a murit.

Și cum s'a lãřit fama că Pintea s'a făcut hoț, indatã se adunarã pe lângã densusul o mulțime dintre cei mai isteți și mai voinici feciori din Moldova, Ardeal și Maramureș, cãrora le plăcea viețã haiducescã. În scurt timp munții din ținutul Dornei ocrotiã pe cei mai sdraveni, mai ghibaci și mai vestiți hoți, iarã capul lor și cel mai vitez dintre toți erã Pintea.

Amicii de ađi au multã asemãnare cu banii falși; ei au strãlncire și puținã valóre.

Concertul și teatrul din Oradea-mare

— La 31 ianuarie n. —

Când am intrat aseră în frumoasa și amicabile sală a otelului „Arborele verde” și am vădit lumea adunată acolo, am simțit o mândrie, că și în această margine estremă a elementului românesc s'a putut întruni un public atât de mare și elegant.

Căci mare și elegant, aceste epitete sînt caracteristica infăptuirii esteriore a publicului ce am găsit acolo.

Simțesci o deosebită plăcere, când vezi o sală înfăptuită de public românesc; dar când mai constatezi, că publicul acela reprezintă bunul gust, eleganța și tot ce aparține culturai moderne: bucuria-ți devine și mai mare.

Acăsta bucurie trebuie neapărat să atingă un grad mai nalt, decă vezi o adunare ca cea de aseră aici în Oradea-mare, unde de mulți ani n'am avut ocaziunea să putem lua parte la o astfel de intrunire.

Causa pentru care într'un șir de ani au trebuit să înceteze petrecerile sociale din orașul nostru, a fost lipsa tinerimei. La academia de drept numărul românilor scăduse la 4—5, dar nici aceștia nu erau toți dansatori, încât a fost cu neputință d'a arangia vr'o petrecere românească. De trei-patru ani încôce înse numărul tinerimei s'a tot sporit, încât încetul cu încetul s'a putut face niște încercări d'a întocmi vr'o serată. Încercările din anii trecuți n'au prea izbutit, căci publicul nu le-a spriginit după merit. Anul acesta pare că totul a renviat, vechia însuflețire ș-a reocupat locul și a întimpinat cu cea mai mare căldură întreprinderea tinerimei noastre.

Causa va fi fost de sigur, că de asta-dată tinerimea n'a mai ținut la vechiul program. În loc de bal, a anunțat concert împreună cu dans. Limba și musica română a electrisat publicul și numai decăt s'a auzit din tôte părțile un resunet de aprobare, ceea ce a probat și mulțimea adunată aseră, mulțime de care de deci de ani nu s'a mai vădit în petrecerile românești d'aici.

Concertul a mulțumit pe toți. Tinerimea diletantă a probat talent și studiu. Publicul a aplaudat cu plăcere, căci aplausele n'au fost numai bine cunoscutele aplause obligate, ci expresiunea unor sentimente de bucurie.

Inteu s'a cântat Marșul lui A. Glogovean, de corul tinerimei, precis și corect, sub conducerea dlui Remus Chicin. Aci din capul locului trebuie să deschid o parentesă și să aduc tributul recunoștinței pentru acest tiner, care cu frumoșele aplecări și cunoștințe musicale ce are, a înființat și instruat corul și care are partea leului în splendidul succes musical al seratei.

Dșora Măriora Erdélyi a declamat cu multă pētrundere poesia „Pohodna Sibyr” de V. Alecsandri. Fostă elevă a școlii de fete din Sibiiu, juna diletantă, care în acea școlă a învățat românește, a presintat auditorului convoiul spre Siberia cu acea simțire adevărată, care înalță, stôrce lacrimi și strivește de odată.

A urmat o scenă comică care a produs multă ilaritate și totodată a stêrnit și un vifor de aplause: „O seră în reuniunea de cântări din Ștregăreșei” pen-

tru cinei voci bărbătești cu acompaniare de pian, de G. Heinze. Cei cinei debutanți au fost dnii Ioan Rațiu tenor I, Constantin Manea tenor II, Aureliu Crișan bass I, Aureliu Vălean bass II și Remus Chicin bariton, dirigent; iar acompaniamentul pe pian ținut de dna Aurelia Pop n. Cosma. Nu vreu, dar nici nu pot să ridic nici pe un l dintr'ênșii d'asupra celorlalți, căci fiecare s'a achitat de rolul seu perfect și toți la olaltă au făcut ca acăsta bucată musicală să lase urme neșterse în ascultători, cari i-ar fi ascultat cu plăcere tôte sera. Trebuie înse să fac complimentele mele dnei Aurelia Pop n. Cosma, iarăș o fostă elevă a școlii de fete din Sibiiu, pentru bine studiata acompaniare discretă, care a denotat numai decăt pe eselenta pianistă.

După încetarea aplauselor dnii George Vodă și Emiliu Fildan au declamat cu multă vervă și cu o mimică foarte reușită satiricul dialog „Vespasian și Papi-nian” de Iacob Negruzzi. Decă autorul ar fi fost de față, de sigur ar fi aplaudat dimpreună cu auditorul cuprins de cea mai veselă emoțiune.

Punctul cel din urmă al programei a fost rezervat dșorei Delia Marienescu, care a executat pe pian done piese: „Steluța” de Fritz Spindler și „Faust” vals paraphrase brillante de A. Jaell. Nici că se putea închipui o încheiere mai brilantă. Întimpinată cu aplause simpatice, juna debutantă s'a arătat numai decăt vrednică de ele; tehnica și simțirea cu care își cânta piesele, euceriră tôte sala și urale entusiaste o acoperiră din tôte părțile.

A doua parte a programei fu piesa „Sărăcie Lucie” comedie populară cu cântec de scriitorul acestor rënduri.

Nu eu sînt persóna competentă d'a serie despre piesă; dar relativ la felul de reprezentare pôte că tocmai eu sînt menit în primul loc d'a-mi spune părerea. O și spun deci din capul locului, că am fost foarte mulțumit. Dșorele și dnii cari mi-au făcut onôrea d'a-mi presintă încercarea înainte a unui public atât de mare și distins, au întrecut tôte așteptările ce ne putem face față de niște diletanți. Aplausele nesfêrșite și ilaritatea generală spuneau, că sala întregă eră sub acăsta impresiune

Dșora Veturia Palladi, ca Vesel'na, a cântat drăgălaș și cu multă simțire doinele populare. În deosebi una :

Frunză verde de pe luncă,
Dragostea din ce-i făcută?
Nici din mere,
Nici din pere,
Ci din buze subțirele,
Din cliptul ochilor
Și din strinsul mînilor!

a electrisat tot auditorul și nici o mână n'a ramas care să nu fi aplaudat cu entusiasm.

Dșora Măriora Zigre, în rolul țigancei vrăjitoare Sanda, s'a achitat cu o rutină surprindătoare. Șciindu-și rolul perfect, l'a interpretat cu multă dibăcie, accentuând tôte nuanțele cu o fidelitate naturală. Cupletele cântate cu o voce simpatică și insoțite de o mimică drăguță, au stêrnit vifore de aplause.

Între tôte înse mai mare succes au produs următoarele strofe relative la Biharea și la Oradea-mare :

Și Românii din Bihare
Au pornit un lăzru mare:

Fac o școlă fetelor . . .
Când? . . . in secul viitor . . .
Dridri, dridri etc.

Orădanii tot vorbesc,
Bancă nouă plănuesc;
Planul bun la toți le place . . .
Dar de făcut . . . nu se face . . .
Dridri, dridri etc.

Multe lucruri minunate
Se petrec și la Orade:
László-malom, ferești sparte . . .
Si tot astfel mai departe . . .
Dridri, dridri etc.

Celelalte domnisoare: Catița Clintoc, Ana Sfurlea, Măriora Marcuș și Lucreția Zigre, in rolurile lor mici, au completat frumosul succes al intregului. Dacă n'au putut eși tóte mai mult in relief, numai autorul e de vină, care nu le-a scris roluri mai mari.

Dintre tineri, dl Ioan Rațiu (Trăila Liliac) a esecalat prin vocea sa tenor, de un timbru plăcut și de o șcală înaltă.

Dl Remus Chicin, in rolul lui Viliga, a fost necontentit abundant de umor, care a ținut pe toți in continuă ilaritate. In deosebi a izbutit in scena, unde, așteptând pe Veselina, se întâlnește cu Sanda. Spaima și naivitatea cu care i dedea espresiune stórseră hohote homerice.

Dl Emiliu Fildan, ca Sivu Iernilă, a fost bine din inceput și până la sfârșit. Voce, gest și costum, tóte contribuira in consonanță pentru ca rolul să fie ținut escelent. Scena din pom a fost culmea succesului.

Dl George Vodă, (Ioța) a fost un bun potrivnic al lui Iernilă; șăgalnic cu fetele și nevestele, satiric și batjocoritor cu Iernilă; mai bine a izbutit in scena când zărește pe Iernila in pom.

Chorurile, atât cele micste, cât și cele bărbătești și femești, au cântat precis, ceea ce afară de persónele din chor, este meritul dlui Remus Chicin, neobositul și mult talentatul diriginte al corurilor.

După reprezentația teatrală urmă petrecerea de dans, despre care las să raporteze altul mai competent.

Incheiând aceste rânduri, cred a me face interprete opiniei publice, mulțumind tinerimei nóstre și tuturor diletanților cari prin un nobil avént și cu un zel neobosit au stărut să putem avé parte și 'n Oradea-mare de o serată literară-musicală și teatrală românescă.

IOSIF VULCAN.

Vântul negalant.

Primăvéra încă n'a sosit, dar a trimis înainte niște rađe căldicele; e la sfârșitul lui mărtisor, când viorelele infloresc și timpul frumos invită la plimbare dămele.

Dna, ce înfășeză ilustrațiunea, a și eșit; dar vântul negalant o intimpină cu suflarea lui rece, i derangéză toaleta și i strică tot ce dânsa acasă a intocmit cu atâta grige și precauține.

Ce reutăcios!

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare. Dl N Roman a scos de sub tipar la București, in editura librăriei Carol Müller, un volum de „Poesii“. — Dl Dumitru Stăncescu a dat la lumină tot acolo și in acea editură un roman tradus din limba franceză după François Coppée și intitulat „Poveste tristă“. — Dl Grig. Goilav a scos de sub tipar la București traducerea sa, după englezul Edwin Arnold: „Lumina Asiei séu marea renunțare“. — Dl Ioan Georgescu, învățător in comuna Scoreiu, a scos la lumină in Brașov o broșură intitulată „Povestiri economice“. — Dl Mihai Bonduchi a scos de sub tipar la București următorul studiu juridic: „Persóna morală in codicele Calimach“.

Retragerea dlui Iacob Negruzzi dela Convorbirile Literare. In fruntea numerului din 1 ianuarie al revistei „Convorbiri Literare“ dl Iacob Negruzzi, care a intemeiat și condus 28 de ani acesta revistă, anunță că se retrage dela redactarea ei și o predă in mâinile generațiunii mai tinere. Noul comitet de redacțiune se compune din dnii Teohari Antonescu, Ion Al. Brătescu-Voinești, Mihail Dragomirescu, Dumitru Evolcean, Ioan S. Floru, Petru P. Negrulescu, Constantin Rădulescu-Motru, Ion A. Rădulescu, François Robin. Revista apare de acum inainte in editura librăriei Carol Müller.

Biblioteca de popularisare. Editorii Ralian și Ignat Samitca din Craiova au inceput să editeze o Biblioteca de popularisare pentru literatură, știință și artă. Acesta intreprindere va avé menirea de a face cunoscute publicului român cele mai de valóre scrieri literare, științifice și artistice ale tuturor popórelor culte. In ea se va da la lumină din 15 in 15 zile câte un volum cuprinđend o operă intrégă a unui autor cu renume in lumea civilizată. Prețul unui volum de 7 côle va fi numai 30 bani. Primul volum a și apărut, cuprinđend nuvele siberiane de V. Korolanlo.

Bene-Merenti. Dlui Bengescu Dabija i s'a conferit medalia Bene-Merenti cl. I pentru scrierile sale literare-dramatice. — Dl Vilhelm Humpel a obținut aceeaș decorație cl. I pentru merite artistice.

Conferințe literare. Dl Nicolae Iorga a ținut in duminerea trecută o conferință literară in sala Ateneului Român din București, despre „Basta și Mihai Vitezul“. — Dl G. Pantasi a ținut duminică o conferință literară la Cernăuți, in folosul fondului internatului de fete române înființat acolo; cetind mai multe lucrări de ale autorilor români.

O carte bună pentru școlă. Dl Teodor Ceonțea, profesor preparandial in Arad, a scos la lumină acolo un „Compendiu de Geografie Universală“ elaborat in usul preparandiilor și școlilor medie. Cu 20 de figuri originale intercalate in text. Edițiunea a treia. Se șcie, că guvernul a interđis ediția adoua; acum autorul a făcut schimbări, ca să se pótă intrebuintă in școle. In geografia patriei, autorul a considerat in deosebi tóte impregiurările culturale; iar in geografia matematică și fizică a ilustrat cu figuri și a desfășurat mai larg cestiunile cele profunde, ca să se pótă intelege mai ușor. Prețul 1 fl. 50 cr.

Numerul festiv al „Transilvaniei.“ Din incidentul implinirii unui pătrar de secol dela înființarea „Transilvaniei“, organul de publicațiune al Asociațiunii transilvane, comitetul a decis să publice la anul nou un numer festiv. Acesta a și apărut cu un cuprins fórté interesant. Primindu-l tocmai la incheierea foii nóstre, vom revini in nr. viitor.

TEATRU și MUSICĂ.

Concert și teatru in Oravița. Corul vocal român gr. c. din Oravița-română va arangia duminică la 3 februarie n. concert și reprezentație teatrală in sala otelului „Impăratul Austriei“, sub conducerea învățătorului Ioan Bogdan. Corul va cânta: Sosirea primăverii, „Taci bărbate“ de I. Vidu, „Ciasul reu“ de I. Vorobchievici, „Lelea viteză“ pe G. Musicescu și „Sârbăica“ de I. Ionescu. Apoi se va reprezenta „Iorgu dela Sadagură“ seu „Nepotu-i salba dracului“, comedie in 3 acte de V. Alecsandri. In această piesă vor jucă: dșorele E. Bogdan, M. Crașovan și dnii I. Bogdan b., C. Vodă, I. Iana, G. Măgurean, I. Călin, I. Dure, I. Sulea. In sfârșit va fi dans.

Concert la Reghin. Inteligența română din Reghin va arangia mâne duminică la 3 februarie n. concert in reduta orășănescă, cu concursul baritonistului Trăian Mureșian și al profesorului Iacob Mureșan. Iată și programa: I. 1. Donizetti: Cavatina din Lucia di Lammermoor; 2. Denza: „Am vădut-o“ (Romanță); 3. Mureșianu: Român verde ca stejarul, solo pian; 4. a) Schubert: Aufenthalt, b) Denza: Ochi albaștri, (Romanță). II. 5. a) Mureșianu: Nu plânge, b) Rășianu: Lângă tine aș vré să fiu, (Romanță); 6. Mureșianu: Doină, solo pian; 7. a) Ștefănescu: Mândruliță dela munte. b) Mureșianu: Ciobanul din Ardeal, (Doină de Iosif Vulcan); 8. Rossini: Barbierul din Sevilla.

Reprezentație teatrală in Șiria Joi la 2/14 februarie se va arangia in Șiria, in sala școlei gr. or. române din centru, o reprezentație teatrală. Se va jucă piesa „Ruga dela Chiseteu“, comedie populară cu cântece, intr'un act, de Iosif Vulcan. După teatru va urmă petrecere cu dans, in paușă Călușerul, Bătuta și Hora. Venitul s'a destinat pentru biblioteca populară și casa protopresbiterală. In fruntea arangiamntului stau dnii George Popovici protopresbiter și Vasile Popovici paroc.

C E N O U ?

Hymen. Dl Valeriu Popescu din Feisa și dșora Mariți Mera din Sângeorgiul-de-Câmpie se vor cunună la 3 februarie. — **Dșora Maria A Zanescu** și dl Gregor Simay s'au cununat in duminica trecută la Brașov.

Știri personale. Dna **Paulina Lucaciu** a petrecut dșilele aceste la București, unde a dus ficele sale, care fuseseră la Crăciun in Seghedin, spre a-și vedé părintele. — **Dl Iustin Pap**, candidat de avocat in Tinca, a făcut doctoratul in drept la universitatea din Cluș. — **Dl dr. Zosim Chirtop** a deschis cancelărie advocațială in Cămpeni.

Procese noue. **Părintele Lucaciu** va avé procesul seu de calumnie la tribunalul din Sătmar, la 15 februarie n. Acesta pertractare se va face cu interpret. Apărătorul acusatului va fi și de astădată dl avocat Coriolan Bredicean. — **Dl Nicolae Trimbițoiu**, învățător in Grădiște, acusat pentru agitare in contra națiunii maghiare, a fost condamnat de tribunalul din Deva, la un an de inchisore de stat și 100 fl. amendă. — **Chirila Panța** și Nicolae Țera, primul notar, al doile econom in comuna Coșteiu, lângă Verșeș, au fost condamnați la câte 8 dșile de inchisore, pentru că au colectat pentru monumentul lui Iancu.

Asociațiunea din Bucovina. Societatea pentru cultura și literatura română in Bucovina va ține adunarea sa generală la 10 februarie n. in Cernăuți sub

presidiul dlui br. Eudoxiu Hormuzachi, secretar dl dr. Stefan Saghin. Primirăm și raportul comitetului dșpre trebile și lucrările sale pe timpul dela 1 februarie 1894 până la finea lui ianuarie 1895. Din acesta vedem, că societatea are un fond de: 2.300 fl. și 1000 de galbeni in obligațiuni, 6730fl. 32 cr. bani depuși la cassa de păstrare.

Asociațiunea transilvună Despărțământul Coahalm va ține adunarea sa generală in comuna Cața la 2/14 februarie, sub presidiul dlui Nicolae D. Mircea, secretar dl Stroia.

Institute de credit Riurina, asociațiune de credit in Cap. Mănăștur, a publicat bilanțul seu pe anul trecut. Capitalul social 11080 fl., profit curat 2309 fl. 75 cr. — **Ardeleana** din Orăștie, cu un capital de 100.000 fl., anul trecut a produs ca profit curat 20.130 fl. 32 cr. — **Sebeșana** din S. Sebeș va ține adunarea sa generală in 24 februarie. Activele 208.521 fl. 87 cr., profitul curat 6.632 fl. 84 cr. — **Munteana** din Ofenbaia, comitatul Turda-Arieș, va avé adunarea sa generală in 21 februarie; capitalul social 20.000 fl., profitul curat 4368 fl. 74 cr. Capitalul social se va ridică la 30.000 fl. — **Bereșana**, reuniune de anticipare din Bereșeu, comitatul Timișorii, s'a transformat in societate pe acții, cu un capital de 20.000 fl. — **Chișodana**, reuniune de păstrare și anticipare in Chișoda, se va intruni in adunare generală la 14 februarie. Capitalul de fondare 6199 fl. 40 cr.; profitul curat 521 fl. 26 cr.

Necrológe. **Eufrosina Ioan** n. Orghidan, soția fostului comerciant Ioan G. Ioan din Brașov, a încetat din viață sâmbăta trecută la București. — **Aurel A. Lazar** a repausat la Abrud; repausatul a fost unul din condamnații pentru o adresă de aderință, publicată in „Tribuna“; in temniță a căpétat și bóla de pept care i-a stins viața.

C A R N E V A L .

Balul românesc din Oradea-mare, in séra de 31 ianuarie, a reușit fôrte bine. Un public frumos, adunat din Biharea și din comitatele vecine, a umplut sala. Atâte dame frumoșe de mult nu s'au vădut in balurile oradane. Au fost de față dónnele: Ana Marienescu, Irina Antal, Bohățel, Maria Zigre, Hermina Ignatu, Carolina Erdélyi, Aurelia Vulcan, Silvia Feier, Kiss, Aurelia Pap, Maria Cosma, Antonia Buna, Irina Pop, Aurelia Boiș, Duma, Bardoși, Moga, Pal, Costin, Lapoștean, Mica, Papp, Cosma, Codrean, Popescu, Butean și altele; dintre domnișore ne-am notat următoarele: Delia Marienescu, Mărióra și Lucreția Zigre, Vióra Ignatu, Silvia și Florica Antal, Mărióra Erdélyi, Lucia și Valeria Feier, Veturia Palladi, Catița Clintoc, Ana Șfurle, Elena Mica, Maria Marcuș, Bohățel, Papp, Catoca, Maior, Angelina și Elena Butean, Maria Ierne, Elena Boiș, Florica Moga și altele multe. In paușă 12 tineri, sub conducerea dlui Aureliu Vălean, au dansat Călușerul și Bătuta. Balul, in care dintre dansurile naționale s'a mai jucat Romana și Ardealana, a ținut până dimineța la 5. In séra următoare, vineri, o mare parte a societății s'a intrunit de nou in aceeaș sală și a dansat până la miezul nopții.

Balul din Lipova, dat in duminica trecută, a reușit excelent. Peste 70 de părechii au dansat jocurile sociale. Au fost de față dónnele: Elena Hamsea, Hortensia Suciú n. Paguba, Gizela Popescu, Maria Vucu-

Iescu, Maria Simon, Valeria Popescu, Aurelia Males, Xenia Brădean, Elisabeta Ciorogariu, Valeria Oprean, Mitra Ardelean, Ana Muntean, Iulia Gavrilovici, Marta Popovici Ecaterina Scalla, Iulia Doje, Maria Vuia, Elena Serb, Lucreția Catone, Emilia Ciugudean, Emilia Putici, Ana Cosma, Ecaterina Crișan etc. și dșorele Veturia Vuculescu, Măriora Zigre, Aurelia Serb, Augusta Tuducescu, Victoria Suci, Măriora Vancu, Cornelia Cadar, Elena Popescu, Elena Corb, Lazarescu, Cornelia Doje, Iulia Bichicean, Livia Mateiu, Danița Roja, Mariți Doje, Livia Mateiu, Monța, surorile Adamovici și altele.

Balul Reuniunii femeilor române din Sibiu în sâmbăta trecută a fost splendid. Au fost de față dōmnele Maria Cosma, Ioana Bădilă, Simonescu, Rusu, Tilea, Bologa, Brote, Diaconovich, Lucia Cosma, Moldovan, Lucuța, Vecerde, Surdu și dșorele Minerva și Hortensia Cosma, Aurelia, Zina și Eugenia Moga, Ana Bohățel, Cornelia Decean, Elena Orghidan, Silvia Trifan, Eugenia și Leontina Simonescu, Maria Popescu, Pipoș și multă lume străină.

Balul din Blaș, dat de Reuniunea femeilor române de acolo, a avut un succes strălucit. Au fost de față dōmnele Silvia St. Șuluț, Neti Vancea, Aurelia Grama, Rosa Muntean, Elena Nestor, Valeria Uilăcan, Aurelia Solomon, Victoria Erdélyi, Camila Pop, Matilda Nistor, Cornelia Deac, Domșa, Otilia Mureșan, Negruț, Turcu, Cornelia Hodoș, Amalia Papiu, Bian și dșorele Neti Vancea, Melania Brendușan, Bodocean, Bariș, Elena Hosszu, Elena Nestor, Cornelia Bran, Elena Sântion, Moldovan, Crețoiu, Mureșan, Turcu, Bărbat, Păcurar și altele.

Bal la Alba-Iulia. Inteligența română din Alba-Iulia va da acolo în 3 februarie bal în sala otelului „Ungaria”. Venitul curat e destinat în folosul ambelor școle române de acolo. În fruntea comitetului arangiator stau dnii dr. Ioan Marceac președinte, Iosif Cirlea controlor, Publi Rozor cassar. În paușă: Călușerul și Bătuta.

Bal la Năsăud La 9 februarie se va arangia la Năsăud un bal, în sala de gimnaștică a gimnasiului. Venitul curat este destinat în folosul fondului școlarilor lipsiți în cas de hōlă.

Bal la Brad. Sâmbăta la 9 februarie n. se va arangia la Brad în otelul „Central” un bal, în folosul fondului bibliotecii dela gimnasiul românesc de acolo.

Bal la Hunedōra. Femeile române din Hunedōra au arangiat la 14/26 ianuarie bal în otelul „Cetea lui Huniadi”, în folosul infrumșetării bisericii române gr. or. de acolo

Bal la Brașov. Reuniunea femeilor române din Brașov, sub presiul dnei Agnes Dușoiu, arangeză la 4/16 februarie o petrecere cu joc, în folosul fondului seu. Se fac mari pregătiri și se spereză un rezultat strălucit.

Bal la Beinș. Casina română din Beinș va arangia la 4/16 februarie bal în sala ospetăriei opidane, în folosul bibliotecii sale.

OGLINDA LUMEI.

Mōrtea lui Giers. Ministrul afacerilor străine al Rusiei, Giers, a murit la 26 ianuarie n. în Petersburg. Nicolae Carlovici de Giers s'a născut la 9 maiu 1820

dint'o familie originară din Svedia, dar de mult timp rusificată. Opera lui de frunte a fost înțelegerea franco-rusă. El a fost de două ori inrudit cu familii române: prin căsătoria sa cu principesa Cantacuzino și prin căsătoria fiicei sale cu dl Rosetti-Solescu.

O nouă formă a reclamei. În Australia reclama a atins culmea; astfel de curēnd s'a inaugurat publicitatea pe scenă. De exemplu se întēplă des în acea țēră ca Macbeth într'o reprezentație shakesperiană să strige frângēndu-și mănile. — Sānge! Sānge! Tōte valurile mării nu vor fi de ajuns spre a spēlă acēstă pētă de sānge. Inse sāpunul fabricat de Z... de sigur cā o va șterge și pe acēta și ori ce altă pētă din cele mai vechi. În Australia deja a început să se dea reprezentații gratuite pentru public, dar plătite de agenții de publicitate.

Un om viu pe catafalc. Se știe cā la bisericile catolice cānd se face un parastas, e obiceiul de a se aședā în mijlocul bisericii un catafalc pe care se pune un coșciug gol. La biserica din Vilanova d'Asti se oficiase un parastas și dupā ce tōtă lumea eșise din biserică, sacrestanul Marococo Baistha voiā să scōtā catafalcul din biserică, cānd ridicānd capacul coșciugului, el dādū cu ochii de un necunoscut intins înāuntru și care sta nemișcat. Intēiu sērmanul sacrestan cređū cā are de-aface cu vre-o stafie, dar revenindu-și în fire dete o palmă celui ce sta intins în coșciug și care nu făcea nici cea mai mică mișcare. De-odată stafia scōse un revolver și punēnd țeva lui în pieptul preotului dișe: — Lasā-me să plec sēu decā nu te omor! Și di-cēnd așā, eși din coșciug și o tuli de fugā. Insedar sacrestanul strigā ajutor, insedar alergārā o mulțime de ōmeni dupā fugar, cāci el n'a putut fi prins.

Un batalion de copii. Acum de curēnd s'a disolvat batalionul de copii, care serviā de gardă de onōre regelui Spaniei și pe care mica Sa Majestate îl comandā. Se istoriseșce, în privința acestei armate de copii, o anecdotă care scōte la ivēlă generositatea micului rege al Spaniei. Într'o di dispārurā doi soldați din acest batalion. Tōte sforțārile pentru a-i regāsi au fost mult timp zadarnice. În van oficerii, sergenții și patrurile îi cāutarā prin oraș, pacurgēnd tōte grādinile și tōte locurile din Spania unde se adunā copiii cā să se jōce. În cele din urmă ei au fost prinși într'un teatru din St. Sebastian. Și, circumstanță agravantă, tinerii soldați, cānd gendarmii i-au arestat, n'au voit să se supunā și au dat cu pumnii în agenții forței publice. Deci ei trebuiau să fie judecați pentru desertare și injurii aduse forței publice. Consiliul de rēsboiu se adunā sub presiul dnei colonel; au fost scene teribile și pōte cā culpabilii erau să fie impușcați, cānd regele emoționat de plāngerile soldaților sei, interveni de-odată și le acordā o generōsă iertare.

Călindarul sēptēmānei.

Dumineca Fariseului, și a Vameșului Ev. 16 dela Luca, c. 18, a inv. 11.

Dia sēpt.	Calindarul vechiu	Călind. nou	Sōrele
Duminecā	22 Cuv. Tim. și Anast.	3 Blasiu	7 26 4 32
Luni	23 S. Mart. Climente	4 Veronica	7 24 4 34
Marți	24 Cuv. Xenia	5 Agata	7 23 4 36
Mercuri	25 † S. Grig. Teologul	6 Dorothea	7 21 4 38
Joi	26 Cuv. Xenofont	7 Romuald	7 19 4 40
Vineri	27 † P. Ioan Gurā de aur	8 Solomon	7 17 4 42
Sāmbātā	28 Cuv. Efram Sirul	9 Apolonia	7 16 4 44

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LĀNG, ORADEA-MARE.